

Veseli otrok.

Otrok živim v veselji,
Šaljivo se igram,
Vse gre po mojej želji,
Ker v srci mir imam.

Prepévam pesni glasne,
Ko zjutraj se zbudím,
In kadar dan ugasne,
Odmôlim ter zaspím.

Ivan Miklošić.

Dober oče in gospodar.

Bogoljuben, miren in delaven človek ne opusti nikoli nobenega opravila, ki mu ga naklada njegov stan. On stori vse o pravem času in iz ljubezni do Boga, ter ne odlaga nobenega dela na drug dan, ako ga more denes lahko storiti; zato je njemu tudi nikoli nij dolg čas. S pridnimi rokami in s pôtnim obrazom služi sebi in svojim potrebnega kruha, ter se skrbno varuje vseh bedastoč, lehkomišljenega življenja in drugih pregreh, ki človeku toliko krat nakopljejo časno in večno nesrečo. Bogoljuben, miren in delaven človek opravlja dolžnosti svojega stanu potrpežljivo, natančno, zvestó in z veselim srcem, zavedajóč se, da je vse to, kar stori, koristno njemu in njegovemu bližnjemu, ter v blagor občega blagostanja.

Lep izgled, kako nam je treba delati iz prave čiste ljubezni do Boga, in izpolnovati dolžnosti svojega stanu, nam daje

Vrban Košutnik, pošten kmet, ki je živel pred več leti blizu Celja na Štírskem.

Oče mu je užé zgodaj umrl in Vrbanu je bilo treba prevzeti gospodarstvo. To nij bila lahka stvar, ker na hiši je bilo 3000 gld. dolgá, od katerih mu je bilo treba takó izplačati obresti. To mu je delalo tolike skrbi, da dolgo nij privoščil niti sebi niti svoji ženi kupice vina, bojéč se, da bi ljudje ne godrnjali; kajti povsod je bilo znano, da je prevzel mnogo dolga po očetovej smrti na svoje rame, a novih dolgov narejati si nij upal, naj si bi še tako težko izhajal. Ali kaj ne premore prava krščanska vera, véstno izpolnovanje svojih dolžnosti, zatajevanje samega sebe in prava resna volja!

Vrban Košutnik je bil užé od mladih nog navajen vsacega dela. Část njegove hiše, pošteno in pravno življenje, to mu je bilo nad vse. Izogibal se je pijančevanja in slabih tovarišij, ter nij nikoli posedal po krčmah in igral, kakor to delajo nekateri nemarni gospodarji, ki pijejo in igrajo po cele noči, a to še celó za tuje denarje, ne vedóč, da je vsak igralec neusmiljen pokončevalec svoje časne in večne sreče. Ko je po očetovej smrti prevzel veliko gospodarstvo, treba se mu je bilo oženiti. Za ženo si je izbral pošteno, bogoljubno, delavno, zadovoljno in potrpežljivo kmetško dekle, o katerem nij bilo slišati niti najmanjšega madeža v celej fari. Ž njo je živel veselo in zadovoljno. Bog jima je dal sedem otrok: štiri dečke in tri deklice, ki so bili vsi, kakor njih stariši, čvrsti in zdravi na duši in telesu.

Kako je Vrban Košutnik vzrejal otroke.

Kjer je gospodar priden, delaven in zvest, tam so skrbni, delavni in zvesti tudi otroci in vsa družina. A ravno v tem je največ blagoslova božjega. Vrban Košutnik je bil zelo oster v izreji svojih otrok ter je vso svojo pozornost obračal na njih nedolžno življenje. Nij ga bilo posla pri hiši, ki bi si bil upal vpričo otrok izpregovoriti kako umazano, pohujšljivo besedo. Vsak posel, ki bi bil dajal otrokom potuho zoper stariše, moral je takój od hiše. Gledal je tudi nato, da so se otroci učili čitati (brati), pisati, računati in drugih potrebnih naukov.

Da si je bil oče zelo oster, vendar so ga otroci zelo ljubili. Sè solzami v očeh so se ločili od dobrega očeta, ko jim je bilo treba od hiše. In kaj se ne bi! Saj so vsi radi pripoznali, da je očetova skrb in ostrovt v odreji bila le njim v dušno in telesno srečo. Napeljeval jih je vedno samo na to, kar je v resnici dobrega in koristnega. On jih je učil Boga ljubiti, pridno delati, moliti, potrpežljivo prenašati vse težave in nadloge, a tudi, kako je treba z ljudmi prijazen in dober biti.

Vsako jutro in vsak večer so morali otroci pred podobo božjo, ki je stala v kotu za mizo in jim je bila domači oltar, lepo poklekniti in opraviti svojo juterno in večerno molitev. Opominjal jih je oče, da se je treba vsak dan Bogu za prejete dobrate zahvaliti in ga za vse prihodnje potrebe prositi. Večkrat jim je dejal: „otroci! molitev je ključek zlat od nebeških vrat! Kedór rad moli, njemu so vsi nebeški zakladi odprti. Naš izveličar sam nas je učil in rekel: „karkoli bode Očeta prosili v mojem imenu, dal vam bode.“

Vsako nedeljo mu so otroci morali povedati, kaj so se čez teden v šoli naučili, kaj so čitali, pisali in računili. Ako niso kaj znali, povedal in pokazal jim je on sam. Tudi je strogo gledal nato, da so mu znali povedati, kaj so slišali v cerkvi pri pridigi in krščanskem nauku. Opominjeval jih je, da naj radi poslušajo besedo božjo, ker naš izveličar nas je sam učil in rekel: „kedór je od Boga, posluša besedo božjo.“ — Gorje otroku, ako bi se bil v cerkvi pri svetej maši nespodobno obnašal; ta bi užé ne bil smel o póludne za mizo sedeti, tja v kot bi ga bili oče posadili in ob kruhu in vodi bi se bil moral postíti. — A najbolj je Vrban Košutnik sovražil laž. Ako se je kateri njegovih otrok zlagal, bil je vselej ostro kaznjevan. Vselej je moral otrok prositi odpuščenja za svojo pregreho. „Laž, igra in tatvina; te tri reči so največja sramota za vsacega človeka. Kedór bi se jim vdal, tega potlej več nemam za svojega dobrega otroka,“ rekel je večkrat Košutnik svojim otrokom. V kazen mu je bila vselej šiba. Nobenemu nij prizanesel.

Otroci so mu bili vedno pred očmi; nobenega nij mogel videti, da bi bil brez dela. „Kedór ne dela, naj tudi ne jé,“ tega prigovora se je natanko držal. „Delo in molitev bodi vam vedno brat in sestra,“ pristavil je vselej, kadar koli je katerega otroka k delu priganjal. Vsako jutro je otroke priganjal, da so zgodaj vstajali in se učili, a to je delal zató, da bi mu otroci bili kmalu v podporo pri hiši.

K veselicam in na plesišča jih nij nikoli puščal; zato mu pa tudi otroci nijso delali nobene sramote. Ko je Vrban Košutnik užé davno počival v hladnem grobu, delali mu so otroci povsod čast, ter so se s pridnostjo in varčnostjo vsi, razven jednega, ki je očeta najmanj ubogal, preskrbeli. Oče jim

nij mogel zapustiti mnogo premoženja. Vsacemu po 500 gl., to je bilo vse, kolikor jim je mogel v oporoko zapisati; a dosti je bilo, ako pomislimo, da so bili takrat slabi časi, in da je bilo treba Košutniku stare dolgove poplačati, predno je mogel misliti nato, da tudi svojim otrokom kaj prihrani.

Živež in obleka.

Vrban Košutnik nij nikoli jedel posebej, nego vselej z vso družino. Vsaka jed mu je bila dobra, da je bila le dobro kuhana in pečena. Jedel nij mnogo, a rad je videl, ako so drugi radi jedli. Zatoraj je večkrat rekel poslom: „na mene ne gledite, jaz imam dosti, le vi radi jejte, da bodeate potem laže delali. On je živel priprosto, oblačil se je po kmetskem kroji, a vselej tako, da je delal čast svojemu stanu.

Košutnikova prva žena.

Sè svojo ženo je živel Vrban Košutnik celih trideset let v miru in najlepšej složnosti. Celej soseski sta bila v izgled. Bila je pa tudi Košutnikova pridna in poštena gospodinja, skrbna mati otrokom, prijazna in ljubezniva z vsacim, kedó jo je poznal.

Domača opravila.

K delu je Vrban Košutnik svojo družino zelo priganjal; on sam je delal skoraj za dva hlapca. Zjutraj je bil vselej prvi na nogah in poslednji je šel spat. Njegovo polje je bilo vsako leto obdelano kakor malo katero. Nij se ustrašil nobenega dela, naj si bi bilo še tako težavno. Zato je tudi vsako leto pridelal mnogo več nego njegovi sosedje. Vselej je šel z veseljem na delo; preiskaval in popravljal je zemljišča, kakor je najbolj vedel in znal. In ker je Bog blagoslovil delo njegovih rok, zato je imel vsega obilo. Nikoli nij začel nobenega dela, da bi ne bil poprej rekel „v imenu božjem“; tudi nij svojih ljudi nikoli puščal samih pri delu, vedno je bil pri njih in gledal, kako delajo. Dobrega delavca je vselej pohvalil in mu tudi kaj dodal na plačilu.

Kako je bilo pri Košutniku ob nedeljah in praznikih.

Da si je bila Košutnikova hiša dobre pol ure od farne cerkve, vendar je nij bilo nedelje, da bi ne bila vsa njegova družina pri svetej maši. Farna cerkev mu je bila najljubši božji pot. Ako je po dokončanej popoldanski službi božjej stopil tudi v krémo (prva leta tega tako nikoli nij storil), izpil je ondu svojo merico vina in potlej je šel zopet veselo domóv. Rad je hodil ob nedeljah in praznikih tudi na polje gledat, kako poljščina raste; posebno ga je veselilo, ako je imel dobrega in razumnega sosedo sè seboj, s katerim se je pogovarjal, kako bi treba to ali óno popraviti in zboljšati. Zvečer je vzel kake podučne bukve, katerih je imel lepo število na polici nad vrati, ter jih je dal najstarejšemu sinu v roke, da je glasno bral iz njih. To mu je bila najljubša zabava zvečer ob nedeljah in praznikih.

Domača pobožnost.

Zunaj blizu vrta je stalo lepo znamenje matere božje. To znamenje je dal Vrban Košutnik sam sezidati. Vsako jutro in vsak večer v polétenskem času, kadar nij bilo kakega nujnega dela, hodili so domači tu sè svojo molitev opravljat. Kadar je huda ura pretíla, vsi so morali poklekniti in Boga prositi, da bi odvrnil nesrečo od hiše. Ob nedeljah in zapovedanih praznikih je on sam bral dotične evangelje in jih razlagal svojej družini.

Nenáden dogodek v Košutnikovej hiši.

Bilo je nekega večera po zimi. Ženstvo je sedelo okoli peči z vretenom v roci. Najstarejši sin Andrej je sedel za mizo in bral iz svetega pisma. Kar stopi Vrban Košutnik v hišo ter reče hlapcu, ki je v kotu za pečjo luč tesal: „Marko, vzemi svetilnico in poglej tja okoli skednja, zdi se mi, kakor da bi nekoga slišal zdihovati. Gotovo je zopet kak berač, ki bi rad pod streho. Takih ljudi se je treba varovati; dostikrat se naméri, da vzame človek hudobneža v hišo. Ako je siromak res potreben, pelji ga tja v senik, da pre-

noči na sénu.“ — Marko vzame svetilnico in otíde. Ko pride do skednja, sliši pri priprtih vratih res nekako zdihovanje in stokanje iz skednja. Hitro stopi noter in kaj ugleda? Tam na kupu slame leží uboga slaba ženica zdihajóč, a okoli vrata se jej vije kakih dvanajst let staro dekletce, ki jokajóč objema preljubo mater. „Oh preljuba, dobra mati,“ vpilo je dekletce, ko je Marko ravno v skedenj stopil, „povédi, kaj naj storim, ako mi ti umreš? Ni-

kogar nemam na svetu, ki bi se usmilil uboge sirote!“ — „Kaj delate tukaj?“ zarenči Marko ter bližej stopi sè svetilnico. „Oh prosim, pustite mojo ubogo mater,“ prosi dekletce na koleni padši pred gospodarjevega hlapca, „prišle sve iz bližnje vasi in ravno tukaj je moja mati popolnoma oslabela ter nij mogla dalje. Vidéč vrata od skednja odprta, peljala sem hitro mater noter in jej malo slame podložila, da bi imela saj mehko ležišče; oprostite, dobri človek, saj vidite, da moja mati užé skoraj umira.“ — Nu, tu je treba hitre pomoči!“ reče Marko ter hití v hišo, da pové, kaj je videl v skednji. Vsi, kolikor jih je bilo v hiši, popusté svoje delo, ter gredó za Markom, da vidijo, kar jim je povedal. Ženstvo se je začelo kar jokati, vidéč onemoglo siroto in ubožno dekletce, ki nij moglo pomagati. „Le hitro vzemite ženo,“ reče Vrban Košutnik, brisaje si solzé z oči, „in nesite jo v gorko hišo, da se ogreje.“ — Pri dobri postrežbi je sirota kmalu odleglo in drugi dan je bila užé na nogah. Ker je bila žena zeló slaba, govoril je Košutnik drugi dan z županom in sirota je bila sprejeta v občinsko bólnico; a čvrsto in zdravo dekletce je obdržal Košutnik pri sebi in skrbel za-nje kakor za svoje otroke. Mati ubožne deklice nij živela dolgo; v pomladi, ko so se prve pomladanjske cvetíce prikazale, umrla je sirota na sušici. A uboga deklica je ostala pri Košutnikovih celih deset let, vsi so jo radi imeli in tudi njej se je tako zdelo, kakor da bi imela stariše. Pozneje se je omožila v bližnjo vas, vzel jo je pošten in premožen vdovec, ki nij drugzega iskal nego dobre in skrbne matere svojim otrokom. In to je tudi bila uboga Marinka — tako je bilo imé ubogemu dekletu — ker si je v Košutnikovej hiši vse dobre lastnosti pridobila. Ves čas svojega življenja je bila Marinka hvaležna Vrbanu Košutniku za izkazane jej dobrote in je molila za njega in vso njegovo družino. Tega je bil Vrban zeló vesel in je bil vedno usmiljen do ubozih sirot, dobro vedóč, da nam to, kar podelimo ubožcem, Bog stotero zopet povrne.

Vrban Košutnik in njegovi sosede.

Košutnik je z vsakim človekom dobro izhajal. Kedór koli ga je poznal, vsak ga je spoštoval in ljubil, bodi si na kmetih ali v mestu. Ako je komu mogel kaj dobrega storiti, nij ga bilo treba po dvakrat prositi, takój je storil in pomagal svojemu bližnjemu, zavedajóč se prigovora, ki pravi: dvakrat dá, kedór hitro dá. Rad je posojeval sosedom, česar jim je manjkalo, recimo: živino, voz, seme, žito, živež in tudi denarje, ako je mogel. A najbolj je pokazal svojo ljubezen do bližnjega v takih letih, kadar je bila slaba letina in pomanjkanje splošno. On je zmirom imel veliko zalogo žita, katero je v takih časih prodajal po nizkej ceni, samo da je pomagal svojemu bližnjemu iz zadrege.

Vrban Košutnik in njegovi posli.

Posle je imel vedno pred očmi, kakor svoje otroke, ter je po očetovsko skrbel za-nje. Kedór nij bil v dobrem imenu pri ljudeh, tega nij hotel v službo. Tudi če kak posel nij hotel moliti ali poslušati, kadar se je kaj lepega in podučnega čitalo (bralo), moral je kmalu zapustiti Košutnikovo hišo in si kje drugej poiskati hruha. Dobrim hlapcem, sramožljivim in zvestim deklam se je pa dobro godilo v njegovej hiši. Nikoli mu nij poslov primanjkovalo, da si tudi jim nij ponujal prevelikega plačila, ali red pri vsakem delu, red pri

jedi in povsod, kar se je v njegovej hiši godilo, to mu je vselej pridne in poštene posle privabilo. Vse je viselo, ležalo ali stalo na odločenem kraju, in vsako stvarco je bilo treba zopet tja položiti, kjer se je vzela. Tudi nij bil z delom nihče preobložen v njegovej hiši. Kadar je bil kak posel bolan, takój je poslal po zdravnika, da ga je léčil na njegove troške. Večkrat je sam stopil k bolniku in ga je tolažil z božjo pomočjo kakor svojega otroka. Ako je bilo grdo, deževno vreme in se je poslom tožilo v cerkev k službi božjej, vselej jim je dejal: „kolikor težavnejša in daljša pot v cerkev, toliko lahknejša in bližej je do nebes!“ To je posle izpodbujalo, da so radi in z veseljem hodili v cerkev k sv. maši.

Duhovska in svetna gosposka.

Da si mu je bilo vsako leto do 300 gl. davka plačevati, nikoli nij godrnjal, kajti dobro je vedel, da so davki potrebni, da se ohrani red in pokoj, varnost življenja in iménja. Zatorej je on vse davke naložene mu na njegov imétek zadovoljno in zvesto opravljal. Kadar koli je srečal starega, sivolasega gospoda župnika, vselej mu je srce veselja zaigralo, kajti spoštoval ga je kot svojega najboljšega dušnega očeta. Užé iz daleč se mu je ponižno odkril, podal mu roko, ter ga prijazno pozdravil, kakor svojega najboljšega prijatelja. In kaj ga ne bi! Saj je gospod župnik duhovni oče svojih faranov, ki jim skrbi za telesno in dušno srečo, ki je učí krščanski nauk, jim oznanjuje besedo božjo, delí svete zakramente in je spremlja učéč in opominjajóč od zibeli do hladnega groba. On je tedaj res velik dobrotnik svojim faranom, vse česti in spoštovanja vreden. — A tudi svetno gosposko je spoštoval Vrban Košutnik, ker je vedel, da je svetna gosposka postavljena od Boga v skrb, da se v deželi vse lepo, redno in varno godí in izvršuje. On je bil deželskej gosposki vselej pokoren in se je držal besedi sv. pisma, ki pravi: „moj sin! boj se Boga, in spoštuj cesarja ter ne pridružuj se njíjnim zaničevalcem.“

Kakšno je bilo njegovo življenje sploh.

Vrban Košutnik je bil tako pošten, da je nekemu žitnemu trgovcu čez leto dan, ko sta se na nekem sejmu zopet srečala, vrnil goldinar, katerega mu je trgovec pri kupovanji žita preveč dal, kar je pa Košutnik še le pozneje zapazil, ko je iz sejma domóv prišedši prešteval denarje in primerjal troške z dohodki.

Kedór koli je ž njim občeval, nihče mu ne more očitati, da ga je kedaj zasačil na kakej laži ali pri kakej goljufiji. In ako bi bil hudoben človek, gotovo bi ne bil nikoli dospel do tacega blagostanja in tudi njegovi otroci bi ne bili tako dobro oskrbljeni, ako bi ne bili od dobrih poštenih starišev. Kar koli je Košutnik govoril, vse je prišlo naravnost iz njegovega srca, vse je bilo gola resnica, naj je s tem ljudém ustregel ali ne. Vsak je rad občeval ž njim, ker je bil z vsacim dober in prijazen.

V križih in težavah

se je Vrban Košutnik vdal popolnoma v voljo božjo. Druzega nij bilo slišati iz njegovih ust nego besede: „v imenu božjem“ ali „vse, kakor Bog hoče; njegova sveta volja naj se izide! Kaj nam pomaga zdihovati in žalovati! Bog premore vse; on bode zopet vse prav storil!“

Njegovi pogovori

ob nedeljah in praznikih z družino doma so bili navadno o tem, kar so v cerkvi pri pridigi ali krščanskem nauku slišali. Druge dni se je tudi pogovarjal o

gospodárstvenih in kmetijskih zadevah, posebno kadar je bil v kakej družbi z domačimi ljudmi. A nikoli mu nij niti na misel prišlo, da bi opravljal druge ljudi; tudi mu nij nihče smel o drugih kaj žallega povedati. Take ljudi, ki druge opravljajo, sovražil je iz vsega srca. Ako mu so otroci ali posli nevedoma kaj tacega domov prinesli, kar bi druge ljudi užalilo, takoj jim je rekel: „molčite, kaj nam to mar?“ Gledite sami sebe! Izpoznajte in izboljšajte svoje pregreške! Vsak vé sam, kje ga črevelj tišči. Novíce v hišo in iz hiše prenašati, tega ne morem trpeti! Kako bi se zdelo vam, ako bi drugi ljudje vas po zobéh nosili? Tudi nij vse tako, kakor se govori o tem ali ónem človeku, ker vsak nekaj zraven pridene. Ako bi slišali užaljenega človeka, ta bi stvar vse drugače povedal.“ Tako je govoril Vrban Košutnik svojim otrokom in poslom, kadar mu so hoteli kaj slabega povedati bodi si o katerem koli človeku.

Vrban Košutnik se drugič oženi.

Otroci so postajali zmirom večji in starejši ter so drug za drugim odhajali iz domače hiše. Naposled mu smrt pobere njegovo dobro in skrbno ženo. To je bil hud udarec za njega! Vedel je, da brez dobre gospodinje nij nobenega pravega gospodarstva pri hiši. Zatorej je izročil svoje posestvo najstarejšemu sinu s tem zagotovilom, da mu vsako leto izplača določeno vsoto v denarjih, da se preživi na svoje stare dni. Oženil se je potem drugič s priletno, bogoljubno in potrpežljivo vdovo iz bližnjega trga ter se je podal ž njo v mesto Celje, kjer si je najel za ves čas svojega življenja lepo stanovanje, v katerem je živel še celih 16 let srečno in zadovoljno.

Kakor živel, tako umrl.

V prijaznem Celji je živel samo za Boga — in je tudi mirno zaspal v Gospodu po kratkej bolezni, prejemši vse svete zakramente za umirajočega. Ljudje iz bližnjih krajev so ga spremili v obilnem številu na pokopališče in marsikomu je bilo videti solzne oči.

Mir in pokoj njegovim kostém!

Mladinoľuk.

Tri zelene veje.

Živel je njega dni puščavnik, ki je imel svojo célico v podnožji necega hriba. Vse svoje življenje je molil in opravljal dobra dela. Vsacega večera je ponesel Bogu na čast po dvoje veder vode v klanec. Marsikatera živalca je bila ž njo napojena in marsikatera rastlina okrepcana, ker na vrhu visokih gorá brije vedno ostra sapa, ki osušéva zrak in zemljo. In divje ptice, bojéč se ljudi, vijó se visoko v zraku, iskajoč si z bistrimi očmi pijače. In ker je bil puščavnik zeló pobožen, šel je vselej ž njim do vrha angel božji, vidljiv njegovim očem in brojéč njegove stopinje ter mu je donašal po okončanem delu jedí, kakor nekđaj krokar Eliju proroku. Ko se je bil puščavnik v svojej pobožnosti užé zeló postaral, pripetí se necega dné, da vidi od daleč peljati ubozega grešnika na vešala. To vidéč, reče sam v sebi: „zdaj dobóde ta svoje zasluženó plačilo!“ — Ko potem zvečera zopet nosi vodo na hrib, ne prikaže se mu več angel, ki ga je poprej vedno spremljal, tudi mu ne prinese jedí, kakor se je to poprej godilo. Puščavnik se zeló prestraši ter izprašuje